

Нова радість стала (Колядка)

Нова радість стала, яка не бувала,
Над вертепом зізда ясна на весь світ засіяла.
Де Христос родився, з Діви воплотився,
Як чоловік пеленами убого оповився.
Пастушки з ягнятком перед тим дитятком
На колінця припадають, Царя-Бога вихваляють.
Ой Ти, Царю, Царю, Небесний Владарю,
Даруй літа щасливії сего дому господарю.
Сего дому господарю і сій господині,
Даруй літа щасливії нашій славній Україні.

Щедрик, щедрик, щедрівочка

Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
"Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару,
Там овечки покотились,
А ягнички народились,
В тебе товар весь хороший,
Будеш мати мірку грошей,
Хоч не гроші, то полова —
В тебе жінка чорноброва".
Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка.

Ой весна, весна — днем красна (Веснянка)

Стислий переказ, виклад змісту
Що ж ти, весно, принесла?
— Принесла я вам літечко,
Ще й рожеву квіточку,
Хай вродиться житечко,
Ще й озимая пшениця,
І усякая пашниця.
Весна красна.
Що ж ти нам принесла?

— Коробочку з веретенцями (1),
І скринечку з червінцями (2).
Старим дідам по кийочку,
Старим бабам по серпочку,
Малим дітям по яблучку,
А дівчатам по віночку,
А хлопчатам по батожку.
Ой весна, весна — днем красна.
Що ти нам, весно, принесла?
— Принесла я вам літечко,
Ще й запашненьке зіллячко,
А вам, дівчата, по вінку
З хрещатого барвінку,
А вам, парубки, по кийку —
Гоніте товар (3) на гірку,
А вам, бабусі, по ціпку —
Попід хатами ходити.
Малих діточок глядіти.
Ой весна, весна, ти красна,
Що ти, весно, нам принесла? —
Принесла я вам літечко,
Ще й запашненьке зіллячко.
Ще й зеленую травицю
І холодную водицю.
Принесла я вам ягнятко,
Ще й маленькеє телятко.

У ржі, на межі, на кривій березі (Русальна пісня)

У ржі, на межі, на кривій березі
Там сиділа русалка.
Просила русалка у дівочок сорочки:
— Ви, дівочки, подружки,
Да дайте мені сорочки,
Хоча худенькую, да аби біленькую,
Хоч не біленькую, та тоненькую!

Заплету віночок (Купальська пісня)

Заплету віночок.
Заплету шовковий
На щастя, на долю,

На чорні брови.
Ой пуцу віночок
На биструю воду
На щастя, на долю,
На милого вроду.
Ой поплинь, віночку.
Прудко за водою
На щастя, на долю.
Милому зо мною.

Маяло житечко, маяло (Жнивварська пісня)

Маяло житечко, маяло,
Як у полі стояло,
А тепер не буде маяти,
А буде в stodолі (1) лежати.
До межі, женчики, до межі,
Бо мої пиріжечки у діжі.
До краю, женчики, до краю,
То я вам пиріжечка покраю.
Котився віночок по полю,
Просився у женчиків додому:
— Возьміте мене, женчики, з собою
Та занесіть мене до господаря в stodолу,
Бо я вже в чистім полі набувся,
Буйного вітречку начувся.
Од ясного сонечка нагрівся,
А дрібного дощичку напився;
Нехай же я у stodолі одпочину,
Поки вивезуть знову на ниву.

Ой на горі та женці жнуть (Козацька пісня)

Ой на горі та женці жнуть,
А попід горою,
Попід зеленою,
Козаки йдуть.
Гей, долиною,
Гей, широкою,
Козаки йдуть.
А попереду Дорошенко
Веде своє військо.

Веде запорізьке
Хорошенько!
Посередині пан хорунжий (1).
Під ним кониченько,
Під ним вороненький
Сильне-дужий!
А позаду Сагайдачний,
Що проміняв жінку
На тютюн та люльку.
Необачний!
"Гей, вернися, Сагайдачний,
Візьми свою жінку.
Оддай мою люльку,
Необачний!"
"Мені з жінкою не возиться;
А тютюн та люлька
Козаку в дорозі
Знадобиться!"
Гей, хто в лісі, озовися!
Та викрешем огню.
Та потягнем люльки,
Не журися!
Гей, долиною.
Гей, широкою,
Не журися!

Ой у полі та криниченька (Чумацька пісня)

Ой у полі та криниченька,
З неї вода протікає,
Ой там чумаки сірі воли пасе,
Він з криниці напуває.
Ой розпустив свої сірі воли
Та по травці-муравці,
А сам помер той чумаки Макара
У неділеньку вранці.
Положили чумака Макару
На травці-муравці,
Викопали чумаку Макарі
Та глибокою долину.
Викопали чумаку Макарі
Та глибокою долину.
Висипали чумаку Макарі

Високою могилу.
Висипали чумаку Макарі
Високою могилу.
Посадили чумаку Макарі
Червону калину.
Туди будуть рано-пораненьку
Зозулі літати,
Вони будуть чумаку Макарі
Жалібненько кувати.
Вони будуть чумаку Макарі
Жалібненько кувати,
Ой там буде чумаку Макарі
Та й легенько лежати.

Цвіте терен, цвіте терен (Родинно-побутова пісня)

Цвіте терен, цвіте терен
А цвіт опадає,
Хто в любові не знається, }2
Той горя не знає.
А я, молоденька,
Вже горя зазнала, }2
Вечероньки не доїла.
Нічки не доспала.
Візьму я крісельце,
Сяду край віконця,
Іще очі не дримали,
А вже сходить сонце.
Хоч дримайте, не дримайте —
Не будете спати,
Десь поїхав мій миленький
Іншої шукати.
Нехай іде, нехай їде.
Нехай не вернеться, }2
Не дасть йому Господь щастя,
Куди повернеться.
Очі мої, очі мої,
Що ви наробили,
Що всі люди обминали,
А ви полюбили?
А ви полюбили?

Віють вітри, віють буйні (Пісня Марусі Чурай)

Віють вітри, віють буйні,
Аж дерева гнуться,
Ой як болить моє серце,
А сльзи не ллються.

Трачу літа в лютім горі
І кінця не бачу.
Тільки тоді і полегша,
Як нишком поплачу.

Не поправлять сльози щастя,
Серцю легше буде,
Хто щасливим був часочок,
По смерті не забуде...

Єсть же люди, що і моїй
Завидують долі,
Чи щаслива та билинка,
Що росте на полі?

Що на полі, що на пісках,
Без роси, на сонці?
Тяжко жити без милого
І в своїй сторонці!

Де ти, милий, чорнобривий?
Де ти? Озовися!
Як я, бідна, тут горюю,
Прийди подивися.

Полетіла б я до тебе,
Та крилець не маю,
Щоб побачив, як без тебе
З горя висихаю.

До кого я пригорнуся,
І хто приголубить,
Коли тепер того нема,
Який мене любить?

Засвіт встали козаченьки (Пісня Марусі Чурай)

Засвіт встали козаченьки
В похід з полуночі,
Заплакала Марусенька
Свої ясні очі.

Не плач, не плач, Марусенько,
Не плач, не журися
Та за свого миленького
Богу помолися.

Стоїть місяць над горою,
Та сонця немає,
Мати сина в доріженьку
Сльозно проводить.

— Прощай, милий мій синочку,
Та не забувайся,
За чотири неділеньки
Додому вертайся!

— Ой рад би я, матусенько,
Скоріше вернуться,
Та щось кінь мій вороненький
В воротях спіткнувся.

Ой Бог знає, коли вернусь,
У яку годину.
Прийми ж мою Марусеньку,
Як рідну дитину.

Прийми ж її, матусенько,
Бо все в божій волі,
Бо хто знає, чи жив вернусь,
Чи ляжу у полі!

— Яка ж бо то, мій синочку,
Година настала,
Щоб чужая дитиночка
За рідную стала?

Засвіт встали козаченьки

В похід з полуночі,
Заплакала Марусенька
Свої ясні очі...

Ой Морозе, Морозенку (Історична пісня)

Ой Морозе, Морозенку,
Ой да ти славний козаче!
За тобою, Морозенку,
Вся Україна плаче!
За тобою, Морозенку,
Вся Україна плаче!

Ой не так вся Україна,
Як рідная мати,
Заплакала Морозиха,
Стоя біля хати.
Заплакала Морозиха,
Стоя біля хати.

"Ой не плач же, Морозихо,
Не плач, не журися,
Ходім з нами, козаками,
Мед-вина напийся!
Ходім з нами, козаками,
Мед-вина напийся!"

"Чогось мені, козаченьки,
Мед-вино не п'ється:
Десь-то син мій, Морозенко,
З татарами б'ється!
Десь-то син мій, Морозенко,
З татарами б'ється!"

Із-за гори, із-за кручі
Горде військо виступає,
Попереду Морозенко
Сивим конем грає.
Попереду Морозенко
Сивим конем грає.

Бились зранку козаченьки
До ночі глухої.

Козаків лягло чимало,
А татар – утрое.
Козаків лягло чимало,
А татар – утрое.

Ні один козак не здався
Живим у неволю;
Полягли всі, не вернуться
Ні один додому.
Полягли всі, не вернуться
Ні один додому.

Не вернувся й Морозенко,
Голова завзята —
Замучили молодого
Вороги прокляті!
Замучили молодого
Вороги прокляті!

Вони, ж його не стріляли
І на чверті не рубали,
Тільки з його, молодого,
Живцем серце взяли.
Тільки з його, молодого,
Живцем серце взяли.

Взяли його, поставили
На Савур-могилу:
"Дивись тепер, Морозенку,
На свою Україну!"
"Дивись тепер, Морозенку,
На свою Україну!"

Чи не той то хміль (Історична пісня)

Чи не той то хміль,
Що коло тичин в'ється?
Ой, той то Хмельницький,
Що з ляхами б'ється.
Чи не той то хміль,
Що по пиві грає?..
Ой, той то Хмельницький,
Що ляхів рубає.

Чи не той то хміль,
Що у пиві кисне?
Ой, той то Хмельницький,
Що ляшеньків тисне.
Гей, поїхав Хмельницький
К Золотому Броду, —
Гей, не один лях лежить
Головою в воду.
"Не пий, Хмельницький, дуже
Золотої Води, —
Їде ляхів сорок тисяч
Хорошої вроди".
"А я ляхів не боюся
Г гадки не маю —
За собою великую
Потугу я знаю,
Іще й орду татарськую
За собою веду, —
А все тото, вражі ляхи.
На вашу біду".
Ой, втікали вражі ляхи —
Погубили шуби...
Гей, не один лях лежить
Вищиривши зуби!
Становили собі ляхи
Дубовії хати, —
Ой, прийдеться вже ляшенькам
В Польщу утікати.
Утікали вражі ляхи,
Деякі повки, —
Їли ляхів собаки
І сірії вовки.
Гей, там поле,
А на полі цвіти —
Не по однім ляшку
Заплакали діти.
Ген, там річка,
Через річку глиця —
Не по однім ляшку
Зосталась вдовиця...

Дума про Марусю Богуславку

Що на Чорному морі,
На камені біленькому,
Там стояла темниця кам'яная.
Що у тій-то темниці пробувало сімсот козаків,
Бідних невольників.
То вони тридцять літ у неволі пробувають,
Божого світу, сонця праведного у вічі собі не видають.
То до їх дівка-бранка,
Маруся, попівна Богуславка,
Приходжає,
Словами промовляє:
"Гей, козаки,
Ви, біднії невольники!
Угадайте, що в нашій землі християнській за день
тепера?"

Що тоді бідні невольники зачували,
Дівку-бранку,
Марусю, попівну Богуславку,
По річах познавали,
Словами промовляли:
"Гей, дівко-бранко,
Марусю, попівно Богуславно!
Почім ми можемо знати,
Що в нашій землі християнській за день тепера?
Що тридцять літ у неволі пробуваєм,
Божого світу, сонця праведного у вічі собі не видаєм,
То ми не можемо знати,
Що в нашій землі християнській за день тепера".
Тоді дівка-бранка,
Маруся, попівна Богуславка,
Тее зачуває,
До козаків словами промовляє:
"Ой, козаки,
Ви, біднії невольники!
Що сьогодні у нашій землі християнській великодняя
субота,
А завтра святий празник, роковий день великдень".
То тоді ті козаки тее зачували,
Білим лицем до сирої землі припадали,
Дівку бранку,
Марусю, попівну Богуславку,
Кляли-проклинали:

"Та бодай ти, дівко-бранко,
Марусю, попівно Богуславко,
Дивіться також

Щастя й долі собі не мала, Я
Як ти нам святий празник, роковий день великдень
сказала!"
То тоді дівка-бранка,
Маруся, попівна Богуславка,
Тее зачувала.
Словами промовляла:
"Ой, козаки,
Ви, біднії невольникиі
Та не лайте мене, не проклиняйте,
Бо як буде наш пан турецький до мечеті від'їжджати,
То буде мені, дівці-бранці,
Марусі, попівні Богуславці,
На руки ключі віддавати;
То буду я до темниці приходжати,
Темницю відмикати,
Вас всіх, бідних невольників, на волю випускати".
То на святий празник, роковий день великдень,
Став пан турецький до мечеті від'їжджати,
Став дівці-бранці,
Марусі, попівні Богуславці,
На руки ключі віддавати.
Тоді дівка-бранка,
Маруся, попівна Богуславка,
Добре дбає,—
До темниці приходжає,
Темницю відмикає,
Всіх козаків,
Бідних невольників,
На волю випускає
І словами промовляє:
"Ой, козаки,
Ви, біднії невольники!
Кажу я вам, добре дбайте,
В городи християнські утікайте,
Тільки, прошу я вас, одного города Богуслава
не минайте,
Моєму батьку й матері знати давайте:
Та нехай мій батько добре дбає,
Грунтів, великих маєтків нехай не збуває,

Великих скарбів не збирає,
Та нехай мене, дівки-бранки,
Марусі, попівни Богуславки,
З неволі не викупає,
Бо вже я потурчилась, побусурменилась
Для роскоші турецької,
Для лакомства нещасного!"
Ой визволи, може, нас, всіх бідних невольників
З тяжкої неволі,
З віри бусурменської,
На ясні зорі,
На тихі води,
У край веселий,
У мир хрещений!
Вислухай, боже, у просьбах щирих,
У нещасних молитвах
Нас, бідних невольників!
Ой летіла стріла

Ой летіла стріла (Народна балада)

Ой летіла стріла
З-за синього моря.
Ой де ж вона впала?
— На вдовинім полі.
Кого ж вона вбила?
— Вдовиного сина.
Немає нікого
Плакати по ньому.
Летять три зозуленьки,
І всі три рябенькі:
Одна прилетіла,
В головоньках сіла;
Друга прилетіла.
Край серденька сіла;
Третя прилетіла
Та в ніженьках сіла.
Що в головках сіла —
То матінка рідна;
Сіла край серденька —
То його миленька;
А в ніженьках сіла —

То його сестриця.
Де матінка плаче.
Там Дунай розлився;
Де плаче сестриця,
Там слізок криниця;
Де плаче миленька —
Там земля сухенька.
Ой матінка плаче.
Поки жити буде;
А сестриця плаче.
Поки не забуде;
А миленька плаче.
Поки його бачить...